

INTERPROFESSIELE WERKEN BINNEN EEN SOCIAAL WIJKTEAM

Emma Nitert en Flo Dingemans werken beiden in het Innovatiecluster Kind en Educatie en zijn betrokken bij de ad-opleiding Pedagogisch Professional Kind en Educatie. Deze opleiding, die vanaf september 2021 Pedagogisch Educatief Professional (PEP) heet, wordt verzorgd door Hogeschool KPZ, Hogeschool Viaa en MBO Landstede. In deze opleiding wordt het interprofessioneel samenwerken met andere partners gestimuleerd.

Emma en Flo zijn benieuwd hoe interprofessioneel werken vorm krijgt in een sociaal wijkteam en wat het Innovatiecluster Kind en Educatie kan leren van de ervaringen van het interprofessioneel werken in zo'n team. Zij gaan daarom in gesprek met Ellen van Kampen, medewerker van een sociaal wijkteam in Zwolle. Ellen werkt sinds de start van het sociaal wijkteam Oost (2015) als jeugd- en gezinswerker. Zij is samen met een andere collega aandachtfunctionaris van het jonge kind. Daarnaast geeft Ellen nog parttime les op een mbo-opleiding niveau 4 voor Sociaal Werk.

ONTSTAAN SOCIALE WIJKTEAMS

In Zwolle zijn in 2015 sociaal wijkteams ingevoerd. Er zijn in totaal vijf wijkteams, verspreid over de stad Zwolle (west, oost, midden, zuid en noord). Het sociaal wijkteam werkt samen met mantelzorgers, vrijwilligers, huisartsen, wijkverpleging, scholen, specialistische hulp en allerlei andere organisaties die iets voor inwoners betekenen (SWT Zwolle, 2021). Ieder wijkteam bestaat uit ongeveer 30 professionals met uiteenlopende expertises en achtergronden (jeugdwerkers, algemeen maatschappelijk werk, WMO-consulenten, welzijnswerk, psychiatrie, participatie, maatschappelijke dienstverlening en sociaal werk). Deze professionals moeten samenwerken met andere professionals die opgeleid zijn vanuit een andere discipline, ze moeten interprofessioneel samenwerken. Ellen heeft vooral expertise als jeugdprofessional en werkt bijvoorbeeld samen met leraren, verpleegkundigen, huisartsen en psychologen.

WERKWIJZE SOCIAAL WIJKTEAM OOST

Alle inwoners van Zwolle kunnen bij een sociaal wijkteam terecht met hun (hulp)vragen. Dit kan bijvoorbeeld gaan over vragen rondom opvoeden, opgroeien, dagbesteding, ouder worden of een lichamelijke beperking. Ook kunnen inwoners bij een wijkteam terecht als ze te maken hebben met bijvoorbeeld relatieproblemen, huiselijk geweld, geldproblemen of eenzaamheid. De professionals uit een wijkteam geven informatie, advies en ondersteuning.

Wanneer een inwoner een (hulp)vraag heeft, volgt er een aanmeldingsgesprek. Tijdens dit gesprek wordt eerst de hulpvraag verkend, zodat duidelijk wordt welke behoefte de hulpvrager heeft en welke professional het beste kan helpen bij de vraag. De professionals zijn opgeleid in het vinden van de vraag achter de vraag en zijn goed op de hoogte van de verschillende expertises binnen het sociale wijkteam. Hier begint eigenlijk al het interprofessioneel samenwerken.

Dat interprofessioneel samenwerken nodig is vanaf de start van de aanmelding blijkt uit onderstaand voorbeeld.

Ellen: 'Tijdens het inloopspreekuur van het sociale wijkteam kwam een moeder binnenlopen met een vraag omtrent het opvoeden van haar dochter van drie jaar. Haar dochter huilde de laatste tijd veel en had steeds meer driftbuien. De moeder wist niet goed wat ze met de situatie aan moest. Toen ik met moeder in gesprek ging, kwam ik erachter dat ze sinds een half jaar veel stress ervoer, omdat ze geen werk meer had en er steeds meer problemen ontstonden in het betalen van rekeningen. Haar stress was het afgelopen half jaar groter geworden, waardoor zij steeds slechter was gaan slapen. Overdag was ze veel over haar financiële situatie aan het nadenken en hierdoor had zij minder aandacht voor haar dochttertje. Ook was ze vanwege haar slaapproblemen prikkelbaar en ongeduldiger dan normaal gesproken. Samen kwamen wij erachter dat het probleem niet zozeer lag bij de opvoeding, maar bij de stress. Het ontstaan van de stress bij de moeder had tot gevolg dat het dochttertje ander gedrag liet zien, en dat is gezien de situatie eigenlijk heel normaal. Er was iets anders nodig: de moeder en ik kwamen tot de conclusie dat haar vraag eigenlijk ging over haar participatie in de maatschappij en haar financiële situatie en niet over het gedrag van haar dochttertje. Een collega met expertise op het gebied van participatie en financiën heeft samen met de moeder gezocht naar een oplossing.'

T-SHAPED PROFESSIONAL

Door interprofessioneel samenwerken kun je als sociaal wijkteam verschillende experts inzetten, waardoor je veel beter kunt aansluiten bij de vraag van een bewoner. Dat gebeurt ook in het wijkteam van Ellen. Er wordt gewerkt vanuit het model van de 'T-shaped professional'.

De verticale balk van de T staat voor de *diepe* specialistische vakbekwaamheid van de professional. Voor de één betreft dat kennis en vaardigheden omtrent opvoeding en zorg, voor de ander bijvoorbeeld kennis en vaardigheden op het gebied van financiën en inkomensondersteuning. Deze bekwaamheid verschilt dus per professional. De horizontale as staat voor de *generieke* vaardigheden, die alle professionals bezitten en die het integraal of interprofessioneel samenwerken mogelijk maken (Doornenbal & Leve, 2014).

Deze manier van werken vraagt veel van professionals, maar is volgens Ellen ook leuk. De afgelopen jaren heeft ze zich breder kunnen ontwikkelen en werkt ze veel meer samen met andere professionals en betrokkenen. Voor 2015 werd er volgens haar vooral vanaf eilandjes gewerkt, maar daar is nu veel in veranderd.

INTERPROFESSIEEL OPLEIDEN

Wat vraagt deze manier van werken van (aankomende) professionals? Volgens Ellen hangt het succes van het interprofessioneel werken ook af van de mate waarin met andere organisaties wordt samen-gewerkt.

Hierbij is het ontwikkelen van één visie binnen een complexe zorgvraag een pré. Het openstaan voor andere benaderingswijzen en het kunnen loslaten van traditionele werkwijzen is hierbij nodig. Het samenwerken met andere domeinen, zoals het onderwijs, voorkomt versnippering. Hierbij zijn complexe vraagstukken veelal niet vanuit één domein op te lossen. Het mooie is dat je met een gemeenschappelijke visie eerder tot innovatieve oplossingen komt en hierbij is iedereen (dus zowel de bewoner als de verschillende professionals) geholpen.

De aankomend professionals hebben baat bij een generalistische opleiding met een specialisatie, aldus Ellen. Een stevige basis, waarbij het reflecterend vermogen goed ontwikkeld is.

Figuur 1. De T-shaped professional. Overgenomen uit Doornenbal & de Leve, 2014, p. 6

Het interprofessioneel samenwerken wordt voor beginnende professionals meer vanzelfsprekend als er in de opleiding al interprofessioneel wordt samengewerkt. Daarnaast zal de professionalisering m.b.t. het interprofessioneel samenwerken ook 'learning on the job' zijn. Vanuit de organisatie is het belangrijk dat er ruimte voor de professional gefaciliteerd is, zodat de professional ook tijd heeft om de andere professionals te leren kennen en een gezamenlijk visie te ontwikkelen. De professional weet meestal heel goed waar de verbeterpunten liggen in de samenwerking en waarom het, vanuit verschillende belangen, soms moeilijk is om een gezamenlijke visie te ontwikkelen.

Vanuit het onderzoeksproject "Teamwerk in de Wijk" is onderzocht welke factoren bijdragen aan het ontwikkelen van vernieuwingen, zoals het verbeteren van de interne en

externe samenwerking (Van der Voet, 2019). Hieruit blijkt dat de vernieuwingen vooral plaatsvinden op de werkvloer en juist de sociaal werkers een verandering kunnen bewerkstelligen. Voor het interprofessioneel opleiden betekent dit ook dat studenten meer zouden moeten leren over het ontwikkelen van beleid en wat hun eigen rol daarin kan zijn. Daarnaast zou het helpend zijn wanneer studenten weten hoe de zorg in Nederland in de verschillende domeinen georganiseerd is.

UITDAGINGEN

De kracht van interprofessioneel werken zit hem in de expertise van iedere professional, maar dit kan ook een valkuil zijn omdat je makkelijk vasthoudt aan je eigen specialisatie of de opdracht die je vanuit je werkgever hebt gekregen.

Terugkijken op de start van het interprofessioneel samenwerken in het sociale wijkteam, is Ellen

de volgende uitdagingen tegengekomen: 'Bij de start van het wijkteam in 2015 begrepen we elkaars taal niet, er waren grote cultuurverschillen en er was sprake van grote differentiatie in expertises en uitgangspunten. Als jeugdwerker had ik alleen oog voor de jeugd- en opvoedvragen, en miste ik bepaalde essentiële onderdelen in de vraag, die buiten mijn eigen specialisatie vielen. Dit had ook te maken met de verandering van specialistisch naar integraal werken. Dit is voor ieder van ons een zoektocht geweest. Ook het besef dat je niet alles hoeft te weten en dat je in het team gebruik kan maken van elkaars expertise is een prettige manier van werken. Het blijft wel zaak om in deze samenwerking tijd vrij te blijven maken voor het afstemmen met elkaar, zodat je niet allebei hetzelfde werk gaat doen.'

SAMENWERKING TUSSEN DE SOCIALE WIJKTEAMS EN DE BASSISCHOLEN

Een voorbeeld van interprofessioneel samenwerken met andere organisaties is de samenwerking met de basisscholen in Zwolle. Om het onderwijs en de zorg meer te verbinden, zijn er op basisscholen ondersteunings-teams ontwikkeld. Dit is ontstaan vanuit de visie dat zorg en onderwijs samen een sterkere en positievere ontwikkeling bij de kinderen en hun netwerk kunnen bewerkstelligen.

Een ondersteuningsteam bestaat uit een internbegeleider, een leraar en de jeugd- en gezinswerker van het sociale wijkteam. Vanuit dit ondersteuningsteam wordt er samen met ouders van een kind dat ondersteuning nodig heeft een plan gemaakt om te werken aan het verbeteren van de cognitieve en/of de sociaal-emotionele ontwikkeling van een kind. Hierbij speelt de thuissituatie en de gezinssituatie ook een rol. Er wordt gezamenlijk bekeken en besloten welke hulp het meest passend is en waar het kind en de ouder(s) het beste mee geholpen is.

TOT SLOT

Terugkomend op de vraag bij de start van dit artikel, kunnen we stellen dat Ellen ons een duidelijk beeld heeft gegeven van wat de praktijk op het gebied van interprofessioneel werken nodig heeft en hoe we studenten hierop vanuit verschillende opleidingen kunnen voorbereiden. De aankomend professionals hebben baat bij een generalistische opleiding met een specialisatie. Een stevige basis, waarbij het reflecterend vermogen goed ontwikkeld is en ze openstaan voor andere expertises en hun benaderingswijzen. Dit zijn mooie adviezen die we meenemen binnen het Innovatiecluster.

OVER DE AUTEURS

Flo Dingemans heeft een achtergrond in de jeugdhulpverlening en is nu drie jaar werkzaam als docent en coach bij de opleiding Sociaal Werk op Landstede. Sinds februari 2021 is zij aangesloten bij het Innovatiecluster Kind en Educatie.

Emma Nitert werkt als docent-onderzoeker bij Hogeschool KPZ in de opleiding associate degree Pedagogisch Professional Kind en Educatie (ad PPKE). Zij is sinds de start, in 2019, betrokken bij het Innovatiecluster Kind en Educatie.

LITERATUUR

- Doornenbal, J., & De Leve, C. (2014). De pedagogische professional van de toekomst 21st. Century Skills Professionals 0-tot 6-jarigen. PACT voor kindcentra.
[https://www.pedagogischpact.nl/sites/default/files/files/21st-century-skills-13-6-HR\(1\).pdf](https://www.pedagogischpact.nl/sites/default/files/files/21st-century-skills-13-6-HR(1).pdf)
- NJI. (2021). Wijkteams. Nederlands Jeugdinstituut.
<https://www.nji.nl/nl/Kennis/Dossier/Wijkteams/Gemeente/Varianten-wijkteams>
- SWT. Zwolle (2021). Sociaal wijkteam Zwolle. Voor uw vragen over ondersteuning. Sociaal wijkteam.
<https://www.swtzwolle.nl/sites/swt/files/folder-sociaal-wijkteam-zwolle.pdf>
- Van der Voet, J., Van Zijl, A., & Steijn, B. (2019). *Werkvloer bepaalt of wijkteams presteren, beleid niet. Sociale Vraagstukken*.
<https://www.socialevraagstukken.nl/werkvloer-bepaalt-of-wijkteams-presteren-beleid-niet/>